

ICONOGRAFIA CRISTIANA: EL TETRAMORF

La paraula *tetramorf* etimològicament ve del grec: “tretra” (quatre) i *morphé* (forma). Indica una representació dels quatre evangelistes sota formes al·legòriques. En la tradició jueva, a l'Antic Testament, el profeta Ezequiel descriu quatre criatures amb cara humana i aparença animal. Ja en l'Edat mitjana, s'associen als quatre evangelistes, representats al voltant de Crist. A l'art romànic destaquen alguns exemples, tant en pintura mural (el de Sant Climent de Taüll), com en pintura sobre taula, com el del Baldaquí de Tost.

A l'Apocalipsi (4: 6 -7) també se'ns parla de “quatre vivents” al costat del tron de Déu: *“Als quatre costats del tron hi havia quatre vivents plens d'ulls, que miraven endavant i endarrere. El primer vivent era semblant a un lleó; el segon, a un toro; el tercer tenia aspecte d'home, i el quart era semblant a una àguila en ple vol”*.

A l'antic Orient el número 4 evocava les 4 estacions, els 4 punts cardinals i els quatre guardians del cel, situats als quatre angles del firmament. El cristianisme va recollir aquesta simbologia i la va adaptar als quatre evangelistes.

- **El lleó** representa Marc perquè el seu Evangeli comença parlant de Sant Joan Baptista, que clama en el desert. La seva veu és com la del lleó, un animal fort i noble, com ho serà Jesús.
- **El toro** és Lluc perquè comença parlant del sacrifici de Zacaries a Déu i el toro és el símbol del sacrifici, el desig d'una vida espiritual que permet a l'home triomfar per sobre de les passions animals i obtenir la pau. Lluc és l'evangelista que més parla del significat sacrificial de la mort de Crist i això l'associa a la mort del toro.

- L'àguila simbolitza Joan perquè aquest ocell es considerava un animal savi i clarivent, que quan vola mira directament al sol, i l'Evangeli de Joan és més abstracte i teològic que els altres.
- L'àngel és Mateu, perquè és l'únic que parla de la genealogia de Crist, el Fill de l'Home, i a més representa l'amor diví, enviat pels àngels (missatgers de Crist) als humans. Segons sant Jeroni l'Evangeli de Mateu és el que més parla de la humanitat de Crist.

EXERCICIS:

Fes una anàlisi del Baldaquí de Tost, que es troba al Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC, Barcelona). Va ser pintat cap al 1220 en estil romànic.

- Observa la màndorla i el tetramorf i explica quin és el seu paper en la composició del conjunt.
- Per què et sembla que el Crist en majestat porta un llibre on es pot llegir EGO SUM LUX MUNDI? Busca l'Evangeli de Joan (8,12) per entendre millor la frase.